

POLITICKÁ PARTICIPACE MIGRANTŮ

Evropské demokracie se utvářely na principu národních států a volební práva tradičně přiznávaly pouze svým občanům. V posledních padesáti letech se ve světě a zejména v Evropské unii rozšiřují možnosti politického zapojení trvale usazených imigrantů a je zpochybňována nezbytnost občanství jako podmínky pro volební účast. Projevem těchto změn je například Úmluva o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni přijatá Radou Evropy. V roce 2004 také Evropská Unie označila možnost účastnit se na demokratických procesech jako jeden z podstatných principů integrace cizinců, který zvyšuje pocit příslušnosti imigrantů k dané zemi a působí preventivně proti vzniku sociálních propastí.

Aktuálně mají volební právo příslušníci třetích zemí (tedy ti ze zemí mimo EU/EHS) v devatenácti státech EU, včetně Maďarska či Slovenska. Česká republika v tomto ohledu výrazně zaostává – podle posledního výzkumu srovnávajícího legislativu evropských a severoamerických států (MIPEX) skončila na nelichotivém předposledním místě.

Trendem v Evropské unii je přiznávat imigrantům nejen svobodu projevu, shromažďování a sdružování se, ale jsou také začleňováni do konzultačních činností a častěji dochází k umožnění aktivní i pasivní účasti v lokálních volbách. Podpora politické participace cizinců se objevuje také v českých koncepčních dokumentech, především v Koncepcích integrace cizinců (v letech 2000-2005 a v roce 2011), v doporučení ombudsmana i v podnětech Rady vlády pro lidská práva.

Zároveň se již projevuje zájem v Česku žijících migrantů o veřejné a politické dění: konkrétně v existenci mnoha cizineckých sdružení, v jejich aktivitách směřovaných k propojování s širší veřejností i uvnitř skupin, ale i v politických činech jako jsou otevřené dopisy či petice. Za hlavní překážky politické participace vnímají imigranti nezájem státu i veřejnosti o názory a začlenění cizinců a také strach a nedůvěru samotných cizinců ve státní instituce. Výzkum mezi mladými Ukrajinci a Ukrajinkami však ukazuje, že se ve své angažovanosti a zájmu o společenská a politická témata výrazně neodlišují od svých vrstevníků z majority.

Ze zkušenosti zemí umožňující politickou participaci v širší míře však vyplývá, že nestačí pouze udělit cizincům volební práva a více se nestarat – je zároveň nutné paralelně je informovat o nově získaných právech, zapojit do tohoto procesu osvěty existující cizinecká sdružení a v neposlední řadě monitorovat následné dění a odstraňovat případné překážky. Příslušné analýzy ukazují, že volební účast migrantů bývá sice obvykle nižší než v případě občanů, nicméně postupem doby stoupá a vyrovnává se.

V ČR je v současné chvíli žádoucí, aby koncepční ukotvení podpory politické participace migrantů našlo legislativní oporu, tedy aby byly přijaty zákony explicitně umožňující migrantům zakládat občanská sdružení, spolky a společnosti. Dále by mělo být – s ohledem na společenskou inkluzi – uděleno aktivní i pasivní volební právo všem cizincům z třetích zemí s povoleným trvalým pobytem, včetně rodinných příslušníků občanů EU (ČR). Zároveň by měl být cizincům explicitně umožněn vstup do politických stran a hnutí i jejich zakládání.